ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 15ης Ιανουαρίου 2004 *

Στην υπόθεση C-433/01,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesgerichtshof (Γερμανία) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Freistaat Bayern

και

Jan Blijdenstein,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 2, της προαναφερθείσας Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 περί προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 περί προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 388, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 περί προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 285, σ. 1),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τον P. Jann (εισηγητή), ασκούντα καθήκοντα προέδρου του πέμπτου τμήματος, και τους C. W. A. Timmermans και A. Rosas, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: A. Tizzano
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Wagner,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τη C. Pesendorfer,

— η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τη G. Amodeo, επικουρούμενη από τον K. Beal, barrister,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τις A.-M. Rouchaud και S. Grünheid,

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Απριλίου 2003,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με διάταξη της 26ης Σεπτεμβρίου 2001, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 9 Νοεμβρίου 2001, το Bundesgerichtshof, κατ' εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου της 3ης Ιουνίου 1971 για την ερμηνεία από το Δικαστήριο της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 περί διεθνούς δικαιοδοσίας και εκτελέσεως των αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 2, της εν λόγω συμβάσεως (ΕΕ 1982, L 388, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 περί προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας (ΕΕ 1982, L 388, σ. 24), με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 περί προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 388, σ. 1) και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 περί προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας (ΕΕ L 285, σ. 1, στο εξής: Σύμβαση).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ του Freistaat Bayern, γερμανικού οργανισμού τοπικής αυτοδιοικήσεως, και του J. Blijdenstein, στο πλαίσιο αναγωγής εκ μέρους του ανωτέρω οργανισμού τοπικής αυτοδιοικήσεως κατά του J. Blijdenstein, με αίτημα την επιστροφή των χρηματικών ποσών που ο εν λόγω οργανισμός κατέβαλε στο τέκνο του J. Blijdenstein, ως επίδομα σπουδών.

Το νομικό πλαίσιο

Η σύμβαση

3 Σύμφωνα με το άρθρο της 1, πρώτο εδάφιο, η Σύμβαση εφαρμόζεται επί αστικών και εμπορικών υποθέσεων.

4 Κατά το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως:

«Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρούσας συμβάσεως, τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στο έδαφος συμβαλλόμενου κράτους ενάγονται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους αυτού, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους.»

5 Το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως προβλέπει ότι:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλομένου κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος:

[...]

2) ως προς υποχρεώσεις διατροφής, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου ο δικαιούχος της διατροφής έχει την κατοικία ή συνήθη διαμονή του [...]»

Η εθνική νομοθεσία

6 Δυνάμει του άρθρου 1602 του Bürgerliches Gesetzbuch (γερμανικού αστικού κώδικα), οι γονείς έχουν την υποχρέωση να διατρέφουν τα τέκνα τους. Το άρθρο 1610, παράγραφος 2, του αστικού κώδικα διευκρινίζει ότι η υποχρέωση αυτή περιλαμβάνει τα απαραίτητα για τη συντήρηση του τέκνου και επιπλέον τα έξοδα για την επαγγελματική εκπαίδευσή του.

7 Ο Bundesausbildungsförderungsgesetz (νόμος περί επιδομάτων σπουδών, στο εξής: BAföG) αναγνωρίζει στον φοιτητή ο οποίος δεν διαθέτει τους αναγκαίους πόρους προς κάλυψη των αναγκών του και των δαπανών εκπαιδεύσεώς του το δικαίωμα για επίδομα σπουδών. Το επίδομα αυτό καταβάλλεται από τις υπηρεσίες του κατά τόπον αρμόδιου ομόσπονδου κράτους.

8 Δυνάμει του άρθρου 11 του BAföG, το ύψος του επιδόματος καθορίζεται λαμβανομένων υπόψη των υποχρεώσεων διατροφής των γονέων του δικαιούχου. Κατά το άρθρο 36, παράγραφος 1, του BAföG, αν ο φοιτητής αποδείξει ότι οι γονείς του δεν εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους διατροφής και ότι, εξ αυτού του λόγου, καθίσταται αβέβαιη η συνέχιση των σπουδών του, το επίδομα που του χορηγείται κατόπιν αιτήσεώς του και κατόπιν ακροάσεως των γονέων του υπολογίζεται χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η υποχρέωση διατροφής που αυτοί υπέχουν.

9 Το άρθρο 37, παράγραφος 1, του BAföG ορίζει τα ακόλουθα:

«Εφόσον ο σπουδαστής έχει για το χρονικό διάστημα για το οποίο του καταβάλλεται επίδομα σπουδών, βάσει του αστικού δικαίου, αξίωση διατροφής κατά των γονέων του, η αξίωση αυτή περιέρχεται στο ομόσπονδο κράτος [...] μέχρι του ύψους των επιδομάτων που του έχουν καταβληθεί, χωρίς πάντως υπέρβαση του μεριδίου των εισοδημάτων και των περιουσιακών στοιχείων των γονέων τα οποία, δυνάμει του νόμου, λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό των αναγκών διατροφής του φοιτητή [...]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

10 Ο J. Blijdenstein είναι κάτοικος των Κάτω Χωρών.

11 Κατά το ακαδημαϊκό έτος 1993/1994, η θυγατέρα του άρχισε την παρακολούθηση μαθημάτων σε ίδρυμα με έδρα το Μόναχο (Γερμανία). Από 1ης Σεπτεμβρίου 1993 εισέπραξε επιδόματα σπουδών καταβαλλόμενα από το Freistaat Bayern.

12 Το εν λόγω ομόσπονδο κράτος εστράφη αναγωγικώς, ενώπιον του Amtsgericht München (Γερμανία), κατά του J. Blijdenstein ζητώντας επιστροφή των επιδομάτων που καταβλήθηκαν κατά το ακαδημαϊκό έτος 1993/1994. Το ανωτέρω δικαστήριο εξέδωσε απόφαση εις βάρος του εναγομένου της κύριας δίκης, η οποία κατέστη αμετάκλητη.

13 Στη συνέχεια, το Freistaat Bayern άσκησε νέα αγωγή ενώπιον του Amtsgericht München, με αίτημα την εκ μέρους του J. Blijdenstein επιστροφή των επιδομάτων που καταβλήθηκαν κατά τα ακαδημαϊκά έτη 1994/1995 και 1995/1996.

14 Ο J. Blijdenstein αμφισβήτησε τη δικαιοδοσία του Amtsgericht München, το οποίο, όμως, απέρριψε την ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας και έκανε δεκτό το αίτημα του Freistaat Bayern.

15 Κατόπιν εφέσεως του J. Blijdenstein, το Oberlandesgericht München (Γερμανία) μεταρρύθμισε την πρωτοδίκως εκδοθείσα απόφαση και έκρινε απαράδεκτο το αίτημα του Freistaat Bayern, με το σκεπτικό ότι, δυνάμει του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως, το οποίο και μόνο έχει εφαρμογή επί της διαφοράς, ο εναγόμενος της κύριας δίκης μπορούσε να εναχθεί μόνον ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους της κατοικίας του.

16 Το Freistaat Bayern άσκησε το ένδικο μέσο της «Revision» (αναιρέσεως) ενώπιον του Bundesgerichtshof. Το εν λόγω δικαστήριο, λόγω αμφιβολιών ως προς τη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως επί περιπτώσεως όπως η εκκρεμούσα ενώπιόν του, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Δύναται ο ενάγων δημόσιος φορέας, οι υπηρεσίες του οποίου κατέβαλαν σε σπουδαστή για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα οικονομική ενίσχυση για την προ-

ώθηση της επαγγελματικής του καταρτίσεως, να επικαλεστεί την ειδική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 για την προσχώρηση του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας, στην περίπτωση που προβάλλει αναγωγικώς, βάσει εκ του νόμου μεταβιβασθείσας απαιτήσεως, την αστικού δικαίου αξίωση διατροφής του σπουδαστή κατά των γονέων του για το χρονικό διάστημα της καταβολής της εν λόγω οικονομικής ενισχύσεως;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

17 Με το ερώτημά του αυτό το αιτούν δικαστήριο ερωτά, ουσιαστικώς, αν δημόσιος οργανισμός ο οποίος επιδιώκει αναγωγικώς την ανάκτηση των επιδομάτων σπουδών που κατέβαλε, κατ' εφαρμογήν του δημοσίου δικαίου, σε δικαιούχο διατροφής, τον οποίο υποκατέστησε στα δικαιώματά του έναντι του υποχρέου διατροφής, μπορεί να επικαλεστεί την ειδική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως, κατά το οποίο διεθνή δικαιοδοσία έχει το δικαστήριο του τόπου κατοικίας του δικαιούχου διατροφής.

Επί της δυνατότητας εφαρμογής της Συμβάσεως

18 Προκαταρκτικώς, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου παρατηρεί ότι αγωγή ασκηθείσα εκ μέρους δημοσίου οργανισμού, διά της οποίας διώκεται η εκ μέρους των

γονέων ενός φοιτητή επιστροφή των ποσών που ο δημόσιος οργανισμός κατέβαλε ως επίδομα σπουδών, δυνάμει του δημοσίου δικαίου, δεν αποτελεί αγωγή «σε αστική υπόθεση», κατά την έννοια του άρθρου 1 της Συμβάσεως, ακόμα και όταν ο φοιτητής έχει, έναντι των γονέων του, δικαίωμα διατροφής στηριζόμενο στις διατάξεις του ιδιωτικού δικαίου.

19 Αντιθέτως, η Γερμανική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υποστηρίζουν ότι αναγωγή κατόπιν εκ του νόμου προβλεπομένης μεταβιβάσεως δικαιώματος εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως.

20 Επιβάλλεται σχετικώς να υπογραμμιστεί ότι με την απόφασή του της 14ης Νοεμβρίου 2002, C-271/00, Baten (Συλλογή 2002, σ. I-10489, σκέψη 37), το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι στις «αστικές υποθέσεις» περιλαμβάνεται η αγωγή με την οποία ένας δημόσιος φορέας στρέφεται αναγωγικώς κατά ιδιώτη για την ανάκτηση χρηματικών ποσών που ο φορέας αυτός κατέβαλε ως κοινωνική ενίσχυση στον διαζευγμένο σύζυγο και στο τέκνο του ιδιώτη αυτού, αρκεί η βάση και ο τρόπος ασκήσεως της αγωγής αυτής να διέπονται από τους κανόνες του κοινού δικαίου περί της υποχρεώσεως διατροφής. Πάντως, το Δικαστήριο προσέθεσε ότι από τη στιγμή που η αναγωγή στηρίζεται σε διατάξεις με τις οποίες ο νομοθέτης έχει χορηγήσει ίδιον προνόμιο στον δημόσιο φορέα, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η δίκη επί της αναγωγής αυτής αποτελεί «αστική υπόθεση».

21 Στην υπόθεση της κύριας δίκης από τα στοιχεία που παρέσχε το εθνικό δικαστήριο προκύπτει ότι η εκ του νόμου προβλεπόμενη, δυνάμει του άρθρου 37, παράγραφος 1, του BAföG μεταβίβαση στα ομόσπονδα κράτη των έναντι των γονέων τους δικαιωμάτων των δικαιούχων επιδόματος σπουδών διέπεται από το αστικό δίκαιο. Εκ της εφαρμογής των κριτηρίων που εκτέθηκαν στην προηγούμενη σκέψη προκύπτει ότι η διαφορά της κύριας δίκης εμπίπτει στην έννοια της «αστικής υποθέσεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως.

Επί της δυνατότητας εφαρμογής του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως

22 Η Γερμανική και η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, υποστηρίζουν ότι το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως δεν έχει εφαρμογή στην περίπτωση αναγωγικώς ασκουμένης αγωγής εκ μέρους δημοσίου φορέα.

23 Υποστηρίζουν, ουσιαστικώς, ότι η δικαιοδοσία του δικαστηρίου του τόπου κατοικίας του δικαιούχου διατροφής, που προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως, συνιστά εξαίρεση από τον κανόνα της κατ' αρχήν δικαιοδοσίας του δικαστηρίου της κατοικίας του εναγομένου, τον οποίο θέτει το άρθρο 2 της εν λόγω Συμβάσεως. Την εξαίρεση αυτή δικαιολογούν λόγοι προστασίας του αιτούντος τη διατροφή, θεωρουμένου ως αδυνάμου μέρους, την οποία, κατά συνέπεια, δύναται να επικαλεστεί μόνον ο ίδιος.

24 Επιβάλλεται, σχετικώς, να τονιστεί ότι η σύμβαση πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αυτοτελή, λαμβανομένου υπόψη του συστήματος και των σκοπών της (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 19ης Ιανουαρίου 1993, C-89/91, Shearson Lehman Hutton, Συλλογή 1993, σ. I-139, σκέψη 13· της 20ής Μαρτίου 1997, C-295/95, Farrell, Συλλογή 1997, σ. I-1683, σκέψεις 12 και 13· της 3ης Ιουλίου 1997, C-269/95, Benincasa, Συλλογή 1997, σ. I-3767, σκέψη 12, και Baten, προαναφερθείσα, σκέψη 28).

25 Επιβάλλεται, επίσης, να τονιστεί ότι στο πλαίσιο του απορρέοντος από τη Σύμβαση συστήματος, η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του συμβαλλομένου κράτους στο έδαφος του οποίου κατοικεί ο εναγόμενος αποτελεί τον γενικό κανόνα και ότι οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που εισάγουν παρέκκλιση από την εν λόγω γενική αρχή δεν μπορούν να οδηγήσουν σε ερμηνεία βαίνουσα πέραν των περιπτώσεων που ρητώς προβλέπει η Σύμβαση (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Shearson Lehman Hutton, προαναφερθείσα, σκέψεις 14 και 16· Benincasa, προαναφερθείσα, σκέψη 13, και της 13ης Ιουλίου 2000, C-412/98, Group Josi, Συλλογή 2000, σ. I-5925, σκέψη 49). Η ερμηνεία αυτή επιβάλλεται, κατά μείζονα λόγο, αναφορικά με κανόνα διεθνούς

δικαιοδοσίας, όπως αυτός που προβλέπει το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως, κατά τον οποίο ο δικαιούχος διατροφής έχει τη δυνατότητα να εναγάγει τον εναγόμενο ενώπιον των δικαστηρίων του συμβαλλομένου κράτους στο έδαφος του οποίου ο ενάγων έχει την κατοικία του. Πράγματι, πέραν των ρητώς προβλεπομένων περιπτώσεων, η Σύμβαση αντιτίθεται, προφανώς, στην αναγνώριση διεθνούς δικαιοδοσίας υπέρ των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του ενάγοντος (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσες αποφάσεις Shearson Lehman Hutton, σκέψη 17, Benincasa, σκέψη 14, και Group Josi, σκέψη 50).

26 Υπό το πρίσμα αυτών των αρχών επιβάλλεται να ερμηνευθεί το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως.

27 Από το γράμμα του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως προκύπτει, απλώς, ότι η διάταξη αυτή εφαρμόζεται «ως προς υποχρεώσεις διατροφής», χωρίς να παρέχει οποιαδήποτε ένδειξη ως προς το πρόσωπο του ενάγοντος. Από αυτής της απόψεως, όπως υπογράμμισε το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως διακρίνεται από το άρθρο 14 αυτής. Πράγματι, η δεύτερη αυτή διάταξη προβλέπει ειδικούς κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας στον τομέα συμβάσεων καταναλωτών, εφόσον στη δίκη παρίστανται υπό την ιδιότητά τους αυτή, στοιχείο εκ του οποίου το Δικαστήριο συνήγαγε ότι οι εν λόγω κανόνες προστατεύουν τον καταναλωτή μόνον εφόσον είναι ο ίδιος ενάγων ή εναγόμενος σε δίκη (προαναφερθείσα απόφαση Shearson Lehman Hutton, σκέψη 23).

28 Εντούτοις, όπως υποστηρίξε η Επιτροπή, η συντακτική αυτή διαφορά μεταξύ των δύο διατάξεων οφείλεται στη διαφορετική θέση που κατέχουν τα άρθρα 5 και 14 της Συμβάσεως στο όλο σύστημα αυτής της Συμβάσεως. Πράγματι, το άρθρο 5 προβλέπει διεθνή δικαιοδοσία η οποία δεν αποκλείει την εφαρμογή του γενικού κανόνα του άρθρου 2 της Συμβάσεως περί διεθνούς δικαιοδοσίας, ενώ το άρθρο 14 προβλέπει αποκλειστική διεθνή δικαιοδοσία. Συνεπώς, δεν μπορούν να προβληθούν οι συντακτικές διαφορές μεταξύ των δύο αυτών διατάξεων προς υποστήριξη μιας ευρείας εφαρμογής του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως, εκτεινόμενης σε δίκες στις οποίες ο δικαιούχος της διατροφής δεν είναι ο ίδιος ενάγων.

29 Την ανάλυση αυτή επιβεβαιώνει η συλλογιστική που ακολούθησε το Δικαστήριο στη σκέψη 19 της προαναφερθείσας αποφάσεώς του Farrell, στην οποία έκρινε ότι η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως αποσκοπεί στο να παράσχει στο πρόσωπο που αξιώνει διατροφή, το οποίο θεωρείται ως ο πλέον αδύναμος διάδικος σε μια τέτοια διαδικασία, μια εναλλακτική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας. Κατά το Δικαστήριο, οι συντάκτες της Συμβάσεως, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, έκριναν ότι ο ειδικός αυτός σκοπός πρέπει να υπερισχύει εκείνου που επιδιώκει ο κανόνας του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, της Συμβάσεως ο οποίος συνίσταται στην προστασία του εναγομένου, ως εν γένει πιο αδύναμου διαδίκου, ένεκα του ότι υφίσταται την αγωγή του ενάγοντος.

30 Ένας, όμως, δημόσιος οργανισμός ο οποίος στρέφεται αναγωγικώς κατά ενός υποχρέου διατροφής δεν βρίσκεται σε θέση αδυναμίας απέναντί του. Εξάλλου, ο δικαιούχος διατροφής, του οποίου οι ανάγκες καλύφθηκαν με παροχές του εν λόγω δημοσίου οργανισμού, δεν βρίσκεται πλέον σε οικονομικώς δυσχερή θέση.

31 Επομένως, εφόσον ο δικαιούχος διατροφής έχει λάβει το επίδομα που θα μπορούσε να ζητήσει, δεν συντρέχει λόγος να μην παρασχεθεί στον υπόχρεο διατροφής η προβλεπόμενη από το άρθρο 2 της Συμβάσεως προστασία, ιδίως διότι το δικαστήριο του εναγομένου έχει τη δυνατότητα να εκτιμήσει καλύτερα τις οικονομικές του δυνατότητες.

32 Συμπληρωματικώς, την ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνει η έκθεση Schlosser η αναφερόμενη στη Σύμβαση Προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου στη Σύμβαση (ΕΕ 1982, L 238, σ. 24). Πράγματι, κατά την έκθεση αυτή «απάδει προς το πνεύμα του ειδικού κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 5, σημείο 2, να προβλεφθεί, για τις αναγωγικώς ασκούμενες αγωγές, διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων του τόπου κατοικίας του δικαιούχου διατροφής, ή της έδρας της διοικητικής αρχής, τούτο δε ανεξαρτήτως της τεχνικής που επέλεξε η νομοθεσία του συγκεκριμένου κράτους».

33 Όσον αφορά το επιχείρημα που εκθέτει στο σκεπτικό του το αιτούν δικαστήριο, κατά το οποίο η δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 5, σημείο 2, της Συμβάσεως επί αναγωγικώς ασκουμένων αγωγών εκ μέρους δημοσίων οργανισμών θα μπορούσε να ενισχύσει την προστασία που απολαύουν οι δικαιούχοι διατροφής, καθόσον θα αποτελούσε κίνητρο για τους αρμόδιους φορείς να τους χορηγήσουν προκαταβολές έναντι του δικαιώματος διατροφής που έχουν, επιβάλλεται να τονιστεί, όπως ορθώς επισήμανε η Γερμανική Κυβέρνηση, ότι οι οργανισμοί αυτοί προβαίνουν σε προκαταβολικές παροχές προς εκτέλεση υποχρεώσεων που εκ του νόμου υπέχουν, τις οποίες ο εθνικός νομοθέτης καθορίζει αναλόγως της καταστάσεως των εκάστοτε δικαιούχων.

34 Συνεπώς, στο υποβληθέν ερώτημα επιβάλλεται να δοθεί η απάντηση ότι δημόσιος οργανισμός ο οποίος επιδιώκει, αναγωγικώς, την ανάκτηση ποσών που κατέβαλε υπό μορφή επιδόματος σπουδών, κατ' εφαρμογήν του δημοσίου δικαίου, προς δικαιούχο διατροφής, τα δικαιώματα του οποίου έναντι του υποχρέου διατροφής έχουν περιέλθει στον εν λόγω δημόσιο οργανισμό, δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

35 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική, η Αυστριακή Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με διάταξη της 26ης Σεπτεμβρίου 2001 το Bundesgerichtshof, αποφαίνεται:

Δημόσιος οργανισμός ο οποίος επιδιώκει, αναγωγικώς, την ανάκτηση ποσών που κατέβαλε υπό μορφή επιδόματος σπουδών, κατ' εφαρμογήν του δημοσίου δικαίου, προς δικαιούχο διατροφής, τα δικαιώματα του οποίου έναντι του υποχρέου διατροφής έχουν περιέλθει στον εν λόγω δημόσιο οργανισμό, δεν μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 5, σημείο 2, της Συμβάσεως της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων για αστικές και εμπορικές υποθέσεις, όπως τροποποιήθηκε με τη Σύμβαση της 9ης Οκτωβρίου 1978 περί προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας, με τη Σύμβαση της 25ης Οκτωβρίου 1982 περί προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας και με τη Σύμβαση της 26ης Μαΐου 1989 περί προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας.

Jann Timmermans Rosas

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Ιανουαρίου 2004.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος

Β. Σκουρής